

ALTININ DAİMİ CAZİBESİ

THE PERENNIAL CHARM OF GOLD

YAZI / STORY Nadir Sönmez

YAPI KREDİ MÜZESİ'NDE DÜZENLENEN *TOMBAK: ALTINDAN SÜZÜLEN ZARAFET SERGİSİ*, ZİYARETÇİLERİNİ OSMANLI'DA UYGULANAN ALTIN KAPLAMA **SANATINI** DETAYLARIYLA ÖĞRENMEYE VE DÖNEMİN YAŞAM KÜLTÜRÜNÜ FARKLI YÖNLERİYLE KEŞFETMEYE ÇAĞIRIYOR.

THE EXHIBITION *TOMBAK: ELEGANCE WITH A TOUCH OF GOLD* AT **YAPI KREDİ MUSEUM INVITES US TO LEARN THE INTRICACIES OF THE OTTOMAN ART OF GILDING AND TO DISCOVER THE VARIOUS ASPECTS OF THE PERIOD'S LIFESTYLE.**

Altın, Antik Çağ'dan beri servet, ihtişam ve güç demek olduğundan insanlığın gündemindeki ve hayallerindeki yerini korudu. Az bulunan ve hayli değerli bu elemente sahip olanların yanı sıra elindeki materyalleri altına dönüştürmeye uğraşanlar da vardı. Simyacıların altın peşinde olanları bunu başaramadılar ama aynı altın tutkusunun **sanatçıları** harekete geçirmesiyle başka bir teknik ortaya çıktı; kaplama. Objeler altınla kaplanınca, üzerine bir de **sanat** ve ince işçilik eklenince, elbette sıradanlıktan çıkıp şahesere dönüşecekti. Ve öyle de oldu...

Since antiquity, gold has preserved its place in life and dreams thanks to its close association with wealth, glory, and power. In addition to those who owned this rare and precious element, there were also some who tried to turn other materials into gold. Those trying to achieve this through alchemy may have failed, but the same passion inspired artists and gave birth to a new technique called gilding. When gilded and ornamented as a result of intricate artistic craftsmanship, objects went beyond their ordinariness and turned into masterpieces.

Altınla kaplama işlemi başlangıçta bir eşyanın altın tabakalarla kaplanması şeklindeyken daha sonra ateşin kullanıldığı kimyasal yöntemler geliştirildi. Böylece yüzeylerin kazandığı "altın görünüm" çok daha sahici ve etkileyici bir hâle geldi.

Though, at first, gilding included coating an object with gold layers, it later witnessed the development of chemical methods based on the use of fire. Thus, the gilded look became more realistic and impressive.

Osmanlı'nın "tombaklama" dediği bu işlemde altın ve cıva ile hazırlanan amalgam, çoğunlukla bakır yüzeylere uygulanıyor; sonra ısıtılarak cıva uçuruluyor ve geriye altın kalıyordu. Özellikle XVI. ve XIX. yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde sıkça uygulanan bu teknikle günlük hayatta kullanılan birçok eşya altın görünümüne kavuşmuş. XIX. yüzyılda elektroliz yönteminin icadının ardından ise tombaklama uygulaması seyrekleşmeye başlamış.

Called *tombaklama* (gilt copper metalwork) in Ottoman Turkish, this process included the application of an amalgam of gold and mercury primarily on copper surfaces. Craftsmen would then heat the surface to evaporate the mercury, leaving only the gold behind. Frequently used in the Ottoman state, especially between the 16th and 19th centuries, this technique covered many objects from daily life in gold. However, it became a rare craft after the invention of the electrolyzing method in the 19th century.

Beyoğlu'ndaki **Yapı Kredi Kültür Sanat**'ın birinci katında yer alan **Yapı Kredi Müzesi**'nde düzenlenen *Tombak: Altından Süzülen Zarafet sergisi* unutulmuş bir **sanat** dalını tekrar gün yüzüne çıkarıyor. **Yapı Kredi Müzesi Koleksiyonu**, Türkiye'deki önemli müzeler ve özel koleksiyonlardan 138 eser alanlarında uzman profesyonellerin iş birliğiyle bir araya getirilmiş. **Sergi**

The exhibition *Tombak: Elegance with a Touch of Gold* at **Yapı Kredi Museum** on the first floor of **Yapı Kredi Kültür Sanat** in the district of Beyoğlu highlights this forgotten branch

için hazırlanmış katalogta bu çalışmaların sonuçlarını bulmak mümkün. **Serginin küratörlüğünü** üstlenen Nihat Tekdemir, Osmanlı'daki tombaklama yönteminin nasıl uygulandığına dair açıklamalar yapıyor. Tombaklama işleminin en çok uygulandığı maden olan bakırın kullanımı **serginin** danışmanlarından Prof. Dr. Sümer Atasoy'un katkılarıyla aktarılmış. Diğer danışman Güner Liman **sergi** için tombağa dair tecrübelerini ve İstanbul Kadı Sicilleri'nde bulunduğu, III. Selim'e ait bir fermanın suretini paylaşmış. **Sergide** sunulan objelere eşlik eden metinleri de besleyen bu bilgiler, seyircinin eşyaların kullanıldığı döneme ilişkin tarihsel bir perspektif kazanmasını da sağlıyor. Tombaklama yöntemini uygulayan ustaların özverili çalışmalarına **sergide** saygı duruşunda bulunulmuş. Tombaklama ustalarının isimlerinin anıldığı bir pano, hünerlerini eşyaların görünümünü güzelleştirmek ve değerini arttırmak için kullanan ustaları onurlandırıyor.

Sergide yer alan eşyalar "Sofra ve Yemek Sunumu", "Su, Temizlik ve Güzel Koku", "Giyim Kuşamda Tombak", "Osmanlı'nın Altın Ordusu" ve "Işığın Kaynağı" adlarıyla; tombakların kullanım alanlarına göre ayrılmış beş başlık altında toplanmış. **Sergi** hem tombak tekniğinin uygulama alanlarının çokluğuna işaret ediyor hem de hayatın parçası olmuş objelerin yakından incelenmesine imkân sağlıyor.

"Su, Temizlik ve Güzel Koku" bölümünde **sergilenen** objelere tombaklama yönteminin uygulanmış olması, Osmanlı'da hijyenin ne denli önemsendiğinin göstergesi. Gül suyunu muhafaza etmeye

of art. Through a collaboration of expert professionals, the **Yapı Kredi** Museum Collection compiled 138 objects from prominent museums in Turkey and private collections. The exhibition catalogue offers a display of these works. Nihat Tekdemir, the curator of the exhibition, provides insight on the use of *tombaklama* in the Ottoman period. Prof. Dr. Sümer Atasoy, one of the exhibition's consultants, contributed to the explanation of why copper was the most preferred material for the *tombaklama* process. Güner Liman, another consultant, shared her knowledge on *tombak* and a copy of a decree by Selim III she found at Istanbul Kadi Registers. Complementing the texts on the objects on display, this information provides a historical perspective of the period when these objects were used. The exhibition also pays homage to the meticulous works by *tombaklama* masters. A panel display board honors these masters who aimed to demonstrate their skills in making objects more beautiful and increasing their value.

The exhibition is categorized into five sections based on the use of gilded objects: "Table and Vessel", "Water, Cleaning and Scents", "Tombak in Dress", "Ottoman Golden Army", and "Source of Light." The exhibition refers both to the *tombaklama* process's diverse fields of use and enables us to closely examine the objects which became a part of everyday life in the past.

ve serpmeye yarayan gülabdanlar, dönemin gündelik hayatının önemli bir parçası olmuş örneğin. Kültürümüzde yer edinen gül suyuna ziyaretçiler aşına olabilir ancak gülabdan kullanımı eskisi kadar yaygın değil. O dönemde misafirlerin ellerine gül suyu dökülerek ağırlandığını, insanların birbirlerinin gönüllerini hoş tuttuğunu bilmek bile ayrı bir mutluluk kaynağı. İçinde tütsü yakılan buhurdanlar da Osmanlı günlük yaşamında duyuları mest etmenin önemsendiğini anlatıyor. Tombaklanmış ve özel taşlarla bezenmiş hamam tasları, Osmanlı'da bir seremoni hâline gelmiş temizlenme eyleminde şıklıktan ödün verilmediğini gösteriyor.

“Sofra ve Yemek Sunumu” kısmında yer alan kahve fincanları sayesinde, günümüz sabah rutinlerinin vazgeçilmez bir parçasının köküne dair bilgilenmek heyecan verici. **Sergilenen** parçalara eşlik eden metinler, konuya ilişkin minyatür fotoğrafları ile zenginleştirildiğinden dönemin zihinde canlandırılması kolaylaşıyor. Tombağın parlak renginin minyatürde kullanımı, geleneksel **sanatların** birbirleriyle kurduğu bağa şahitlik etmenizi sağlıyor.

“Osmanlı'nın Altın Ordusu” bölümünde yer alan koşum takımı, kalkan, miğfer gibi objeler; imparatorluğun belki de en çok merak edilen yönlerinden birinin temsilcisi niteliğinde. Osmanlı tarihi literatüründe çok büyük bir yer tutan savaşlar, altına bürünmüş askerî objelerle somutlaştırılıyor. Birer örneği görülen eşyaların kalabalık bir ordu tarafından kullanıldığını düşünmek bile zihinlerde etkileyici manzaraların belirmesine yetiyor. Seçilen eşyaların **sergilenmesindeki** bu sınıflama, ziyaretçilerin Osmanlı'da yaşamı farklı yönleriyle tanınmasını mümkün kılıyor. Bu eski ve işlevsel nesnelere karşılaşmak insanın atalarıyla bağını güçlendiriyor. Unutulmuş ritüeller insanı nostaljiye sürüklerken, sürdürülen gelenekler kimlik ve aidiyet duygusunu pekiştiriyor.

İbrıklar, şamdanlar, tabaklar, körüklü fenerler... **Serginin** eşya repertuarı çok zengin. **Sergi** Osmanlı'da sıkça kullanılmış ve günümüzde az bilinen bir tekniği açığa çıkarmaktan fazlasını yapıyor. Tombaklama işleminin uygulandığı objeleri yakından incelemek bakır madenin kullanım alanlarını tanımayı sağlıyor. Sıkça kullanılan çiçekli motifler Osmanlı'da zanaata verilen önemi yeniden hatırlamaya vesile oluyor. Yüzyıllar öncesinin gündelik yaşam organizasyonu, insan olmanın anlamında çağlar geçse de değişmeyen öz nitelikler bulunduğunu fark ettiriyor. **Sergi** ziyaret ederken cam duvarın gerisinde kalan **Yapı Kredi Yayınları** mağazasının ziyaretçilerinin devinimleri, günümüz yaşantısını da mekâna dâhil ediyor. XVI. ila XIX. yüzyıllar arasındaki dönemin estetiğini yakından görmek hem o günlere dair hayal gücünü besliyor hem de geçmişin günümüzdeki izlerini takip etmeyi kolaylaştırıyor.

Yapı Kredi Müzesi'nde düzenlenen *Tombak: Altından Süzülen Zarafet* **sergisini** hem bu şaheserleri görmek hem de geçmişle bağını sürdürmek isteyenler kaçırmamalı. **Sergi** 28 Nisan tarihine kadar açık.

The "Water, Cleaning and Scents" section and its gilded objects are indicators of the great importance Ottomans attached to hygiene. For instance, *gülabdans*, which are flasks to store and serve rose water, were an essential part of daily life back then. Though visitors of the exhibition may be familiar with rose water, the use of *gülabdans* is not as widespread as it was in the past. Still, it's a great source of joy to know that guests were welcomed by the sprinkling of rose water on their hands and that people tried to keep each other happy. Censers also signify the essential role of gratifying the senses in Ottoman daily life. Gilded and decorated with precious stones, Turkish bath bowls show that Ottomans did not cut back on style even in personal hygiene, which was almost a ritual in those days.

The "Table and Vessel" section, which displays Turkish coffee cups among others, offers exciting information regarding the roots of an essential part of today's morning routines. The texts accompanying the works are enriched with photographs of relevant miniatures, making it easy to imagine the ambiance. The use of *tombak's* shiny color in miniatures enables us to witness the interconnectedness of traditional arts.

The "Ottoman Golden Army" section displays objects such as harnesses, shields, and helmets, representing arguably some of the empire's most wondered about aspects. Bearing great importance in Ottoman history, warfare is embodied in gilded military objects at the exhibition. It's impressive enough to imagine a crowded army carrying each of these tools. The categorization in the display of objects helps visitors become familiar with various aspects of life in the Ottoman times. Seeing these old and functional objects strengthens one's connection with one's ancestry. As forgotten rituals instill a sense of nostalgia, the preserved traditions cement our sense of identity and belonging.

Pitchers, chandeliers, plates, and Ottoman lanterns... The exhibition's repertoire is very rich, and it does more than just revealing a rarely known technique which used to be popular in Ottoman times. A close examination of the gilded objects introduces us to the use of copper. Frequently used floral motifs help commemorate the importance Ottomans attached to craftsmanship. The organization of daily life from centuries before makes us realize that there are some essential qualities to being human despite the passing of time. The view of visitors coming in and out of the Yapı Kredi Publishing store seen from behind the glass partition incorporates modern life into the exhibition's atmosphere. Witnessing the aesthetics of the period from the 16th to 19th centuries both feeds our imagination of those times and makes it easier to follow the traces of the past in the present.

Open until April 28, the exhibition *Tombak: Elegance with a Touch of Gold* at Yapı Kredi Museum deserves a visit for those who wish to see these masterpieces and to keep their connection with the past.